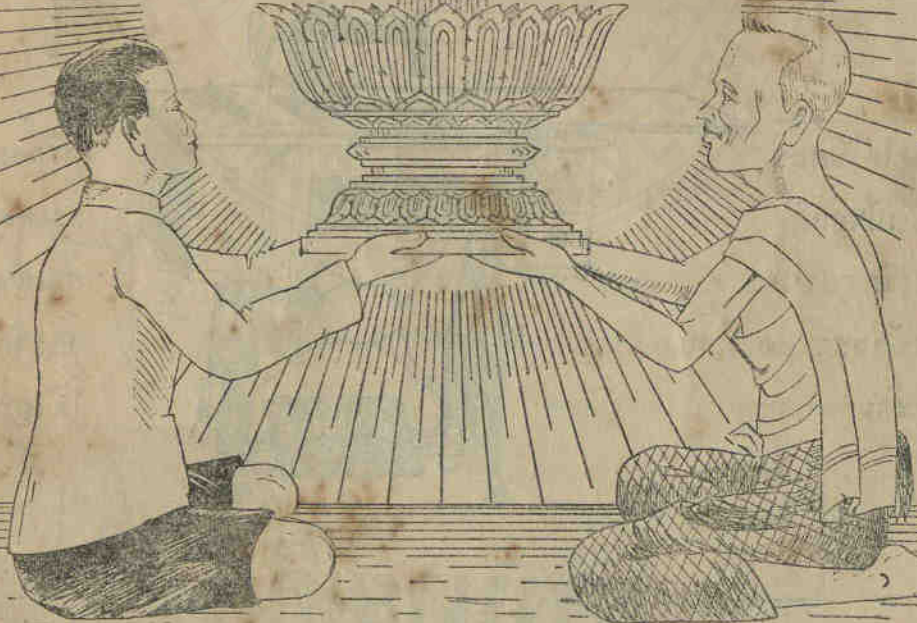

4

พระยาแก้วมรกต

รัตนโกสินทร์

" ตระกูลกษัตริย์ "

พิมพ์แจกในงานฉลองรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักศรีสยาม
 พฤศจิกายน ๒๔๗๖

คำนำ

คณะกฎหมายได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อเป็นบรรณาการแก่ผู้ที่ได้มาอุดหนุนร้าน คณะกฎหมาย ในพระราชอุทยานสราญรมย์ เนื่องในงานฉลองรัฐธรรมนูญประจำปี พุทธศักราช ๒๔๗๖

ร้านคณะกฎหมายนี้ ได้สำเร็จขึ้นในประการแรก ด้วยน้ำมือของบรรดาคณะนักเรียนกฎหมายโดยแท้ ผู้ที่ได้ผ่านไปมาแต่ก่อนหน้างานนี้สัก ๒-๓ วัน คงจะได้เห็น กรรมกร หนุ่ม ๆ หมู ๆ หนึ่ง ชมักเขม้นในการ ชุตดิน ลง หลัก บัก เสาด ตกแต่ง ประดับประดาบ้าน ๆ หนึ่ง ด้วยอาการกิริยาร่าเริงและขยันขันแข็ง พวกกรรมกรหนุ่มเหล่านี้หาใช่ใครที่โหนไม้ เขาคือนักเรียนกฎหมายซึ่งมิได้เห็นแก่ความเหน้อยยากนั้นเอง และร้านซึ่งได้ปรากฏแก่ตาท่านฉบับนี้ ก็คือร้านซึ่งได้สำเร็จลงด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาโดยแท้ ทั้งนี้เป็นเรื่องแสดงให้เห็นว่าแม้ นักเรียนกฎหมายจะได้ ใฝ่ใจในวิชานิติศาสตร์เพียงใด เขาก็มิได้ลืมสภาพของมนุษย์ เขามิได้นั่งขึ้นบัลลังก์ชางาน แต่หากลงมือกระทำด้วยตนเอง งานใดอันอยู่ในสภาพที่บุคคลจะพึงกระทำได้ นักเรียนกฎหมายก็ย่อมกระทำได้ เขามำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์ได้ทุกกาลเทศะ ข้าพเจ้ามั่นใจหนักหนาว่านักเรียนหนุ่ม ๆ เหล่านี้ จัก เป็น กำลังอันสำคัญส่วนหนึ่งในอันจะก่อ ความ ก้าวหน้าให้แก่ ประเทศชาติต่อไป และในประการหลังก็ด้วยความศรัทธาของบรรดาผู้ที่ มีน้ำใจ สละ กำลังทรัพย์และกำลังปัญญา เพื่อให้ร้านนี้ ได้สำเร็จเป็นรูปร่างบริบูรณ์ขึ้นมา ข้าพเจ้าขอชมเชยสามัคคีธรรมอัน ประเสริฐนุอย่างจริงใจ

ความจริงในงานมโหฬารเช่นนี้ ถ้าหากบรรดาผู้ที่มาพักก่อนหย่อน
อารมณ์ นอกจากได้รับความเพลิดเพลินในการเที่ยวเตร่แล้ว ยังได้
รับความรู้ใน ทาง วิชาการ เพิ่มขึ้น อีก ด้วย ดังนี้ นับว่า เป็น โชค
อย่างหนึ่ง

หนังสือเผยแพร่ “รัฐธรรมนูญ” นี้ มี แนวทางที่จะทำให้ เข้าใจถึง
คุณค่าแห่งรัฐธรรมนูญได้พอ สมควร พร้อมกับ แสดงให้เห็น ว่า รัฐ
ธรรมนูญเป็นสิ่งสำคัญเพียงใด ในความเป็นอยู่ของประชาชนพลเมือง
ถึงกับจะต้องมีการฉลองกันอย่างใหญ่โตมโหฬารดังที่เรากำลังทำกันอยู่
ณบัดนี้ ข้าพเจ้าหวังว่าหนังสือเล่มนี้จักเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในแนว
ความคิดเห็นเรื่องรัฐธรรมนูญได้มาก ทั้งในทางปรัชญาและในทาง
วิชาการ

หลวงประดิษฐมนูธรรม

วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

กฎหมายกบฏรัฐธรรมนูญ

โดย

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ

ในการที่ คณะ โรงเรียนกฎหมายคิดจะออกบ้านและพิมพ์ โฆษณาสมุดที่ระลึกในงานฉลองรัฐธรรมนูญ แต่งานเบ็ดเตล็ดผู้แทนราษฎรครั้งนั้น ข้าพเจ้ามีน้ำใจอนุโมทนาในกุศลเจตนาอัน เป็นอย่างยิ่ง เพราะ ข้าพเจ้าย่อม ทราบ อยู่คือว่า คณะโรงเรียนกฎหมายได้มี ส່อน ร่วมมือ ร่วมใจในการ ปรารภกบฏ ต่อ พระมหากษัตริย์รัฐธรรมนูญนั้น อย่างสมัครพรรคพวกพร้อมด้วยกำลังกายและกำลังใจ เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองเพียงไร

คณะโรงเรียนกฎหมายมีใจหนักแน่นในรัฐธรรมนูญ มีความเต็มใจในดัตติรัฐธรรมนูญ มีความพระดวงใจในอันจะรักษาไว้ ซึ่งระบอบการปกครองแบบรัฐธรรมนูญ ดังได้ แสดงออกมาแล้วด้วยกิริยาอาจา ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ครั้งหนึ่ง ในวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ก็ครั้งหนึ่ง และในวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ก็อีกครั้งหนึ่ง เป็นคำรบ ๓ ด่วนเป็นกุศลกรรมอันน่าสรรเสริญยิ่งนัก

ทั้งนี้เป็นธรรมดา ไม่น่าประหลาดใจอย่างใดเลย เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายอันสูงสุด ข้อนี้ เป็นที่ ยินยอม พร้อมกันแล้ว แม้ ในประเทศสยามของเวลานี้ ที่ข้าพเจ้าคิดจะเติม “ข้อแปด” เช่นนี้ก็เพราะว่า เมื่อเดือนเมษายนที่ตัวมา ข้าพเจ้าได้ ถัดมาความจริง ข้อนี้ ความจริง ซึ่ง นักนิติศาสตร์ และ นักรัฐศาสตร์ ย่อมทราบ อยู่คือ ความจริงซึ่ง มีบทบัญญัติ ปรากฏ ชัดอยู่ในรัฐ

ธรรมนูญบางประเทศ มีสหประชาชาติอเมริกาเป็นอาทิ แต่ในขณะนั้นเป็นยุคเจริญ
ที่เห็นลจจกรเป็นคอกบฏ เป็นยุคกำลังรุดตึงการใช้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงได้
รับความคำหนักใจเคียดจากท่านผู้ใหญ่ในสมัยนั้น

แต่ความจริงย่อมเป็นความจริงอยู่เสมอ ไม่นิยมภาวะ ไม่นิยมเทศะ จะ
เป็นเวตาโคตะที่ใดก็ดี ความจริงต้องปรากฏออกมาให้จงได้

เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายอันสูงสุดเช่นนั้นแล้ว ก็ใครจะเป็นผู้เด็อมได้ยิ่ง
ขึ้นไปกว่า นักกฎหมายได้เด้อ? ใครจะ เป็นผู้ทูลคนอมรัฐธรรมนูญในเบื้องต้น?
จะมีใครนักกฎหมายแหละหรือ?

ด้วยเหตุฉะนั้นแหละ ผู้พิพากษาศุฎาการที่ดี เนติบัณฑิต ทนายความที่ดี
นักเขียนกฎหมายที่ดี ย่อมอยู่ในหมู่ในคณะรัฐธรรมนูญทุกหนทุกแห่ง แม้ใน
เมืองไทยเวลานี้ ก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน ถ้าท่านไปสืบถามตามหัวเมืองซึ่งราษฎร
ยังไม่มีโอกาสทราบซึ่งในสิทธิรัฐธรรมนูญ ท่านจะได้ ความว่า ผู้ที่เด็อมได้ใน
รัฐธรรมนูญนั้น ได้แก่ผู้พิพากษาและทนายความ เป็นอาทิ

ในคราวเด็อกครั้ง ผู้แทนราษฎรครั้งนั้น ก็เหมือนกัน ถ้าท่าน สืบวจสัจจิติ ดูแต่
ท่านคงจะเห็นว่า เนติบัณฑิตทนายความได้รับเด็อกครั้งเป็นจำนวนล้นมาก คือ
มากกว่าบุคคลผู้มีอาชีพ อื่นๆ ในต่างประเทศ ซึ่งมีอาชีพ อื่น ๆ เจริญแล้ว
อย่าง พร้อมสรรพ ก็เป็น เช่นเดียวกัน และ ถ้าจะ คิด เปอร์เซ็นต์ ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมด ก็ จะเห็นว่า เปอร์เซ็นต์ของสมาชิกนักกฎหมายนั้น นอกจาก
เป็นเปอร์เซ็นต์สูงกว่สมาชิกอาชีพอื่น ๆ แล้ว ยังเป็นเปอร์เซ็นต์ซึ่งอยู่ในระดับ
สูงอีกด้วย เช่นในสภาสามัญของอังกฤษ มีสมาชิกนักกฎหมาย ๒๐.๘ ./.
ในสภาผู้แทนของฝรั่งเศสมี ๒๗.๓ ./. ในสภาเซเนทของฝรั่งเศสมี ๒๖.๘ ./. ใน

สภาผู้แทนของอเมริกามี ๕๘.๓. / และในสภาเซเนทของอเมริกามี ๖๒.๕. / ภาย
เพราะฉะนั้น ในกรณีที่ จะมีเนติบัญญัติ ทนวยความใน สภาผู้แทนราษฎร ของเรา
เป็นจำนวนมากนั้น ข้าพเจ้าเห็น เป็นธรรมดา ไม่เห็นเป็นกฏแปลกประหลาด
อย่างใด เพราะสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีหน้าที่ปรึกษาและตรา
พระราชบัญญัติเป็นสำคัญ

แต่ ข้าพเจ้า ขอ เติม ความ เป็น คำเตือน อีกสักหน่อยว่า รัฐธรรมนูญ เป็น
กฏหมายมหาชน มิใช่กฏหมายเอกชน เพราะฉะนั้น นักรัฐธรรมนูญจะต้อง
มีความรู้ ในทาง นิติศาสตร์ ให้กว้างขวาง ออกไป ปรอดอกกับ ทางรัฐศาสตร์
ด้วย จึงจะมีวิद्यคุณอันสมบูรณ์เพื่อประโยชน์ ในทางการเมือง

เพื่อหวังประโยชน์ อันไพบุต เช่นนี้แหละ ข้าพเจ้า จึงขอถือ โอกาสนี้ รมไว้
จึงขอ ให้ รัฐบาลของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รับคำเนนการอันได้ เริ่ม
ดำเนินอยู่ แล้ว เพื่อจะจัดระเบียบการศึกษาวิชาว่าด้วยการเมือง อาทิ คือ
วิชากฎหมาย วิชาโลกศาสตร์ และ วิชารัฐศาสตร์ ให้พด้นเขยิบ ขึ้นสู่ระดับ
อุดมสมบูรณ์ เทียบเท่า มหาวิทยาลัยใน อารยประเทศ คนไทย จะได้ ย่างเข้าสู่
ฐานะที่จะปกครองตนเองได้เร็วขึ้น สมาชิก ประเภทที่ ๒ จะได้ มอบชुरในสภา
ให้แก่สมาชิกประเภทที่ ๓ ได้เร็วขึ้น บทบัญญัติกระเพาะกาตในรัฐธรรมนูญก็จะ
ได้ ดันอายุลงได้เร็วขึ้น

นักเขียนกฏหมายและนักกฏหมายทั้งหลาย ขอท่านได้สนใจในวิชาของท่านให้
เป็นวิบุตผลแก่ความสมบูรณ์ของรัฐธรรมนูญ เกิดทุนใจชั่วอกาถนาน เทอญ ฆะ

ความคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับเรื่อง

“รัฐธรรมนุญ”

ถ้าจะวาดรูปของเรื่องต่อไปนั้น ก็จะได้เห็นเป็นภาพที่มี “รัฐธรรมนุญ”
คงอยู่ กตางระวางชายสองคน คนหนึ่งรูปร่างเป็นชาวพื้นเมืองอายุค่อนข้างแก่
คราว คุณลุง เขานั่งผ้า สูงกระ เบน และห่มผ้า ชาวมา สะโบ ฉะยิงพนม มือพับ
เพียบเรียบร้อย อีก คนหนึ่ง เป็น ขุดชอนอยู่ ในวัยที่ กำลังจะหาจะรับความรู้อัน
เรื่อง ความเขินอาย ของชีวิต เขาแต่ง กาย เรียบร้อย ตาม สมัย รัฐธรรมนุญ
แต่ นั่งอยู่ ในท่าทาง อย่างคุณลุงเหมือนกัน ดูว่า ทั้งสองคน เคารพ นบ นอบ คอ
รัฐธรรมนุญ อย่างจริง ใจ

คุณลุงกับคุณหลาน นั่งสนทนากันถึงเรื่องรัฐธรรมนุญ โดยละเอียดอย่าง
ยิ่ง เกี่ยวกับ งาน ของ คราวนี้ เพราะคุณ หลาน เห็นเขาทำ กัน ครีก ครีน มาก
และด้วย ความประ หลาดใจว่าเหตุใดจึงเคารพ นบ นอบ ทำ พิธี วั ตอง กันเป็น
การ เช็กเร็กใหญ่โตนักหนา คุณหลาน จึงถามคุณ ลุงว่า “รัฐธรรมนุญ”
เป็นอะไรกันแน่ คุณลุงช่วยชี้แจงทำความเข้าใจให้ ดัดเดียน้อยได้ไหม?

คุณลุง เป็นคน พื้นเมือง และเป็นผู้ที่ เคย วั ตการ ศึกษาได้ “ต้น ทูน”
เบือง ต้นมาจาก สถานที่ ให้ การ ศึกษาแบบโบราณ คือ บับลิตส์กูต “วั ต” มี
พระสงฆ์ เป็นอาจารย์ และเป็นผู้ ควบคุม ให้ การศึกษา แก่เคย ได้ผ่าน ได้ เห็น
“ชีวิต” ที่ต้องหัด “คน” ให้เป็น “คน” มาแล้ว และเป็นผู้ ได้ ดึงเถก
เป็นผู้ ได้ เคย เจริญต่อ “ชีวิต” มาไม่น้อย การศึกษาของแก ในขั้นต่อ
มาได้ อาศัยทุน เติม เพิ่ม เติมทุน เติม วั ตเถกเอา อีก ดั้ง นั้น ความตั้งเถก

ตั้งกาของแก ได้กว้าง ขวางออกไป ทางวิชากฎหมายก็รัฐอยู่บ้าง ตลอดจนกระทั่งถึงความเป็นอยู่ ในประเทศอื่นๆ เวลานี้^๕อยู่ในวัยที่ เรียกกันว่า “ปลดงคด”^๖ ในความเป็นอยู่ ของ ชีวิตเขา^๗มาก ๆ แล้วด้วย

เมื่อ คุณ สูงถูกคุณหลานถามเช่นนั้น ก็มานึกดูว่า จะหาทางอธิบายให้เข้าใจง่าย ๆ ได้อย่างไร เท่าที่ ได้เคย สังเกตมานั้น บุคคลธรรมดา เคียงถนน หรือ ผู้ที่เพิ่งเริ่มทำการ ศึกษา ย่อมสามารถ เข้าใจอะไรคืออะไรได้ง่าย ถ้าอธิบายให้ฟัง ด้วย วิธีเปรียบเทียบคือ เขาความจริงสิ่ง^๘ที่มองเห็นกันได้ เป็นโครงการอัน^๙หนึ่งของกัน แลจึงยกเอาความเป็นอยู่ ของ “คน” ของ “ชีวิต” เป็นสิ่งเปรียบเทียบให้ หลานฟัง ซึ่งข้าพเจ้าเห็น^{๑๐}ว่า เรื่องของคุณสูงไม่เดว ควรนำมาเล่าสู่กันฟังแต่ก่อน อันต้องไม่ลืมว่า “รัฐธรรมนูญ” เป็นเรื่อง “กฎหมาย” ที่เป็นวิชาพิเศษ ฉะนั้นความยากของเรื่อง คือไป^{๑๑}นี้ ย่อมมี อยู่บ้างเหมือน เรื่องวิชาพิเศษทั้งหลายอื่น ๆ

สูง.— นี่หลาน แ่่งตัวเปรียบร้อยจะไปข้างไหน กัน

หลาน.— ผมจะกลับไปช่วยเขาที่ “ร้านคณะกฎหมาย” อีก เราช่วยกัน^{๑๒} ทำความ ครึกครื้น ให้แก่งานฉลองรัฐธรรมนูญคราวนี้^{๑๓}อย่าง เค็มที่

สูง.— ที่ร้านคณะกฎหมาย เขาทำอะไรกันบ้าง

หลาน.— เขาออกบ้านจำหน่ายอาหารเครื่อง คืมและของจำง เพื่อ นำราย^{๑๔} ได้ทั้งหมดทำประโยชน์ ให้แก่ชาติและเพื่อนร่วมชาติ คือจะ แบ่ง ราย ได้เป็น ๓ ส่วน เสมอ ภาคกัน นำ รุง ๘ โมตร คณะราษฎร ส่วน หนึ่ง ส่ง เข้า ส่มทบทุน มรรเทาทุกข์ทหาร ส่วนหนึ่ง และ อีก ส่วน หนึ่ง ช่วยค่า ไร่ จำยจึงรัฐบาลต้อง^{๑๕} เดิน ไป ในคราวปรมานภมู

ดุง. - นั่นแหละ หลานเอ๊ย การลงทุนลงแรง ของเจ้าช่วยเขานั้น เท่ากับ
เป็นการ ช่วยตัว ของเจ้าเองเหมือนกัน

หลาน. - แปลว่าอะไรกัน คุณดุง และจะเป็นการช่วยตัว ผมเองได้อย่างไร
เราทำเพื่อ ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ และ ประชาชน
ชาวสยาม ต่างหาก

ดุง. - ที่เจ้ากล่าวถึง นั้น จะอยู่ ได้ อย่างไร ถ้าไม่มี ประเทศ เป็นที่ปัก แผ่น
และไม่มี มนุษย์ เช่นตัวดุง และ หลานเป็น โครงร่างกระดูก เต็มเนื้อ สัตว์ ประกอบ
ต่าง ๆ ของประเทศ

หลาน. - ผมยังไม่เข้าใจ ว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ที่จริง ก็อยาก รู้
เหมือนกัน ว่า “ รัฐธรรมนูญ ” เป็น อะไร ทำไมเขารักกัน นึกหนา และ เหตุ
ใด จึงต้อง กันกรึกกรืน ถึงปานนี้ อนึ่ง การปกครอง ประเทศ แบบ รัฐธรรมนูญ
นั้น ทำไม จึงนิยม ชมชื่น กันเหลือเกิน

ดุง. - รัฐธรรมนูญ เป็น “ หัวใจ ” ของ ประเทศ เป็นสิ่งที่ วิญญาณชีวิต
ซึ่งให้ ความเป็นอยู่ แก่ประเทศได้ อาศัย ร่าง เป็นที่ตั้ง กำเนิด ชีวิต และ ความ
เป็น อยู่ได้ พัด เอมามาตามส่วน จากชีวิต และ ความ เป็น อยู่ ของ ชาวเราที่เป็น
ปวงชน ของประเทศ ตั้งแต่ ครั้งเมื่อได้ เริ่มต้น รวมกันเข้าเป็น “ สังคม ”
ในกาลก่อน โพนัมานั้น

เรารักชีวิต ของเรา เราก็ต้อง รัก รัฐธรรมนูญ ด้วยเหมือนกัน ที่ ลูกเรา
ควร จะรัก รัฐธรรมนูญ ให้ มากกว่า ชีวิต เพราะ ถ้าขาดสิ่งนี้ไป ประเทศ ก็คง
อยู่ ไม่ได้ และ ถ้าไม่มีประเทศ เราก็จะไม่ได้ ประโยชน์ จาก ชีวิต ตาม ที่ ชอบ
ที่ ควร ชาติความ คู่ครอง อาจเกิดผิดร้าย ถึงกับ จะ ดำรงชีวิต อยู่ ไม่ได้ เสีย
ด้วย ช้า

คนเรามีชีวิต ผ่านไปรอบปี หนึ่ง ๆ ย่อม มีความชื่นชมยินดี บางที ก็มี
 การ ผลของอายุ กันทีเดียว เรื่องผลของรัฐธรรมนูญ ก็คล้ายกัน ฉะนั้น ชีวิต
 ของประเทศได้ อาศัยหัวใจ ก็คือ "รัฐธรรมนูญ" เราหา ตัวคน ทำอย่าง การ
 เอาคนไป หนึ่ง พังพระศอจดมนตร์ ๆ ๆ ไม่ได้ เวลา ก็ ทำการผลของ อายุ
 ผ่าน ทางบท กฎหมาย ที่เรียกกันว่า รัฐธรรมนูญ นั้น ๆ

เขานิยม การปกครอง แบบรัฐธรรมนูญ ก็เพราะ เป็นแบบ ที่มี ระเบียบ
 เรียบร้อย แน่ นอน รู้กัน ว่า จะ เริ่ม ตรงไหน คำเนินไปอย่างไร วิธีใด
 ผลสุดท้าย อันเป็นจุดที่หมาย จะเป็นสถานใด เป็นต้น รถเดินใน ทางไม่ออก
 แฉก เหมือนที่ดังตามยถากรรม บนถนนไม่มีราง รัฐธรรมนูญ ก็เปรียบ ด้วยราง
 ของรถนั้น มดปลดกตัวเล็กๆ และดาวเดือนตะวันในขอบจักรวาล ยังมีพวก
 กฎเกณฑ์ ในการดำเนินความเป็นอยู่ ของมัน ๆ ประเทศทั้งประเทศซึ่งมีความเป็น
 อยู่ โดยนิติสัมมตควรจะต้องมีกฎเกณฑ์ สำหรับความเป็นอยู่ นั้น ๆ เหมือนกัน

หลาน.- ผม ยังมองไม่เห็นว่าจะเอา บทกฎหมายของ บ้านเมืองไปเทียบกับ
 หัวใจของคน ที่อยู่ ในทรงอกได้ อย่างไร ชีวิตความเป็นอยู่ ของคนเกี่ยวข้องกับ
 กับ ตัวมนุษย์ เท่านั้น มีแต่เขาเอาเปรียบ เทียบกับศาสนา ขรรมะ และอะไร
 คือ อะไร เทือกนั้น

ลุง.- ถ้าจัดให้มีการศึกษาดี และหลานได้รับบวกรักษาตามควร ประกอบ
 ด้วยได้เห็นความเป็นไปแห่งชีวิตบ้างแล้ว ก็จะเห็นได้ว่ามีทางจะเอาเทียบกับได้
 ตั้งกล่าวข้างต้น และถ้าทุกคนคิดเห็นคุณค่าของรัฐธรรมนูญ ว่าเปรียบด้วย
 คุณค่าของหัวใจในทรงอกของคนๆ แล้ว ก็น่าจะคิดว่า เหตุร้ายแรง เช่นกบฏ
 ต่อรัฐธรรมนูญจะไม่มีเกิดได้เหมือนคราวที่แก้อำนาจนี้เลย

เราไม่ควรรอการจะให้ คุณเกิดใจได้ จนเมื่อเกิดใจจัด หรือรอการ จะให้รู้ ว่า
 ภาวที่อยู่ในมือเป็นของพิเศษได้ จนเมื่อแก้ไขได้ หตุถมมือไปเสียแล้ว เห็นว่าการ
 ศึกษา ที่เหมาะ สัมแก่ สัมยัรัฐธรรมนุญใหม่ จะเป็น เครื่องมือ Medium ช่วยทำ
 ความเข้าใจกันได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี เมื่อหวนถ้อยการจะหาความเข้าใจทางดีได้บ้าง สูงจะลง
 เกริ่นวิธิการเปรียบเทียบให้ พังคังต่อไปนี้ พังแล้วเก็บเขาไปครึกครองคุณ นาน ๆ
 ไปคงเกิดความเข้าใจได้เอง แต่ผู้เจ้าจงทำใจให้เป็นนักเดง เมื่อจะศิรมจง
 ทำเพื่อแก้ไขให้ดี ไม่ใช่ทำเพื่อทำลายล้างเด่นเห็นแก่ความสนุกขบขัน

เรื่อง "รัฐธรรมนูญ" นี้ ตามความคิดเห็นทางวิชากฎหมาย อธิบายกันว่า
 "รัฐธรรมนูญ" เป็น "กฎหมาย" ที่สูงสุดอันมีสภาพและลักษณะรวมทั้ง
 ความศักดิ์สิทธิ์เป็น "กฎหมาย" ชนิดพิเศษ กับทั้งมีความสำคัญเป็นอย่าง
 ยอดเยี่ยม นับว่าไม่มี "กฎหมาย" ใดๆ ของประเทศสู้ได้ โดยที่เป็น
 กฎหมายที่บังคับ ถึงสมบูรณ์ โครงการณ์ ถึงขารว่างตลอด ถึงความเป็นอยู่ของ
 "Organic law" หรือ นัยหนึ่งเป็น "กฎหมาย" เหลือ กฎหมาย ทั้งหลาย
 "The law of laws" ของบ้านเมือง โดยทั่วๆ ไป

ตัวอย่างที่ดี สำหรับ อธิบาย ความ สำคัญ ของ "รัฐธรรมนูญ" เทียบ กับ
 "กฎหมาย" ธรรมดาดีคือ กฎหมายทั้งหลายต้องเกิดตามและอาศัยอำนาจใน
 รัฐธรรมนูญ ก็ยังไม่ขัดไม่แย้งกับบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และอาจถูกเปลี่ยนแปลง
 แปลงเพิ่มเติมยกเลิกไปได้ตามอำนาจในรัฐธรรมนูญ อนึ่งในฐานะที่รัฐธรรม
 นุญเป็น "กฎหมาย" ชนิดพิเศษ การจัดทำคง ฯลฯ ก็มี พิธีการ เป็นพิเศษ ต่าง

กับกฎหมาย ขรรคมดา เหมือนกัน พระราชปรารภ และ มาตรา ๑๑-๑๓ ในรัฐ
 ขรรคนุญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ อธิบายความสำคัญ ข้อนี้ ได้ดี
 บางทีก็อธิบาย กันว่า “รัฐขรรคนุญ” เป็นกฎหมาย ว่าด้วยการ ปกครอง
 แผ่นดิน บัญญัติ ถึงระเบียบ แห่งอำนาจ อธิปไตย หรือ “อำนาจสูงสุด” ใน
 แผ่นดิน และ วิธีดำเนินการ ทัวไป ในอำนาจ นี้ก็บัญญัติ หรือ “อำนาจควา
 กฎหมาย” และอำนาจบริหาร หรือ “อำนาจตุลาการ” กับอำนาจศาล หรือ
 “อำนาจตุลาการ” ซึ่ง เป็น วิธีอธิบาย ถึง หักเกณฑ์ วิธีกาาร ที่ระบุไว้ ใน รัฐ
 ขรรคนุญ ว่าที่มีปรากฏอยู่ในนั้น เกี่ยวข้องกันอย่างไร และสำหรับ บังคับอะไร
 กันบ้าง คัดย้ายกับเป็นการ ให้ วิเคราะห์ศัพท์ โดยวิธีจรรยาณีย์ เนื้อเรื่องมากกว่าอื่น
 การให้ วิเคราะห์ศัพท์ เป็นรองยากมาก เราไม่จำเป็นต้อง บอกว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้
 เป็นอะไร ให้ถูกต้องได้ทุกประการ แต่เราอาจบอกได้ว่าสิ่งนี้ “คือ” อะไร
 หรือมีอะไรบ้าง ประกอบกัน จึงเป็น สิ่งนี้ สิ่งนั้น บางท่าน เคยไป เปรียบเทียบ
 เดียวว่า “รัฐขรรคนุญ” เป็นพระธรรม เทียบ เรื่อง พระพุทธศาสนา บางที
 ก็ว่า เป็นสัญญาประชาคม ซึ่ง เห็น จะ หมายถึง ถึง ดัชนี ของ “รัฐไทย” เรื่อง
 Social Contract นั้น

การที่ จะคิดหา วิเคราะห์ศัพท์สำหรับ อธิบาย คำว่า “รัฐขรรคนุญ” โดย
 อาศัย ความ เข้าใจ ทาง กฎหมาย หรือทาง ศาสตร์ หรือทาง การ สังคม ของ
 มนุษย์ ฯลฯ นั้น แม้จะหาได้ที่ โดดกับความจริงสักเพียงใด เมื่อเขียนขึ้นหรือ
 ผู้ที่จะสามารถ เข้าใจ ได้ถึงที่ควรได้ ก็ศึกษาเรื่องเหล่านั้นมาก่อน มิฉะนั้นย่ออาจ
 กลายเป็นสิ่งขอให้คนไม่เข้าใจคนครึ่ง ฟัง ความไม่เข้าใจคำอธิบายกลายเป็นภาวะ
 เพิ่มอันอึดอัดหนัก ถ้าจะยกเอาสังขารร่างกายของคนเช่นตัวของเราอันเป็น

ความจริง เห็นกันได้ เป็นตัวอย่าง คง จะ ทำ ความ เข้าใจ กัน ได้ ดี แดง ง่าย กว่า
วิธีอื่น ๆ

กฎหมาย รัฐธรรมนูญ " Constitutional law " กับ กฎหมาย ปกครอง
" Administrative law " นั้น ต่าง กัน เรื่องแรก เป็น ประชาน เป็น นาม บท เรื่อง
หลัง เป็น ส่วน อุปกรณ์ เป็น ลูก บท จะมี ถูก โดย ไม่ มี แม่ ไม่ ได้ หรือ นัย หนึ่ง เรื่อง
หลัง นั้น คล้าย กับ เป็น เครื่อง มือ ของ เรื่องแรก แต่ กฎหมาย ต้อง ประเภท กัด
หรือ กฎหมาย ใด ๆ ก็ ตาม ย่อม มี สาระ สำคัญ อยู่ หนึ่ง ที่ เป็น กลาง อย่าง เดียว
กัน คือ ว่า กฎหมาย ทั้ง หลาย เป็น ข้อ บังคับ ใน ความ ประพฤติ ของ บุคคล ที่ ฝ่าย
อำนาจ นิติบัญญัติ ของ ประเทศ ได้ ตรา ขึ้น ได้ หรือ ให้ ความ รับ รอง ซึ่ง ถ้า ผู้ใด
ฝ่าฝืน ฯลฯ ก็ มี การ บังคับ Sanction โดย ได้ อาศัย ใช้ ก้าว อำนาจ ของ บ้าน เมือง
ยัง ให้ การ ได้ เป็น ไป ตาม ข้อ บังคับ นั้น ๆ

กฎหมาย นั้น ย่อม ไร หรือ มี ได้ ใช้ แก่ บุคคล ใน กฎหมาย เท่านั้น และ ตาม หลัก
เกณฑ์ ทาง วิชานิติศาสตร์ Science of law ก็ ถือ กัน ว่า บุคคล ใน กฎหมาย มี สอง
ประเภท หรือ สอง จำพวก ใหญ่ คือ มนุษย์ ธรรมดา ที่ ธรรมชาติ ปลุก เกิด ให้ เกิด
ได้ แก่ คือ เรา ท่าน ทั้ง หลาย จำพวก หนึ่ง และ นี้ คือ บุคคล ที่ กฎหมาย ได้ สัมมต ให้ ความ
รับรอง มี สภา บุคคล โดย มี สาระ สำคัญ บาง ประการ เหมือน พวก เรา อีก จำพวก
หนึ่ง ส่วน ความ ประพฤติ ของ บุคคล สอง จำพวก นี้ ก็ อยู่ใน ความ ควบคุม บังคับ
บัญชา ของ " ข้อ บังคับ " ที่ เรียก ว่า " กฎหมาย " ด้วย กัน

ถ้า พัง ว่า " กฎหมาย " เป็น ข้อ บังคับ ใน ความ ประพฤติ ของ บุคคล ใน ส่วน
ความเป็น อยู่ ของ บุคคล นอก จาก เรื่อง ความ ประพฤติ ก็ จัก ต้อง มี กฎเกณฑ์ อะไร อื่น

อีกส่วนหนึ่งบังคับเป็นธรรมดา สำหรับมนุษย์สามัญย่อมได้อำศัยกฎธรรมชาติ
เป็นที่ตั้ง สำหรับนี้คือบุคคลยอมได้อำศัยเจตนาของมนุษย์ ทรราชารบารวมอง
ทาง กฎหมาย ของ บ้านเมือง เป็นประมาณ สำหรับ ประเทศ ซึ่ง เป็นนี้คือบุคคล
ชนิดหนึ่งจะได้อาศัยอะไร ถ้ามิใช่อำศัยรัฐธรรมนูญเป็นแก่นสารสำคัญ เรา
จะเห็นชีวิต ความเป็นอยู่ ของประเทศได้ ทางรัฐธรรมนูญ ความเป็นอยู่ ของ
ประเทศจะดำรงอยู่ต่อไปได้ ก็ด้วยรัฐธรรมนูญเท่านั้น

กฎหมาย ธรรมดา บางเรื่อง บังคับ ทั้ง ความเป็นอยู่ และ ความ ประพฤติ ของ
บุคคล ด้วย โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง กฎหมาย ที่เกี่ยวกับ นิตินบุคคล คือ บุคคลที่
กฎหมายสมมติให้ มีสภาพ บุคคลตาม กฎหมาย เป็นอีกส่วนหนึ่ง ต่างหาก จากตัว
บุคคลผู้ก่อตั้งขึ้นนั้น ควรจัดว่า "รัฐธรรมนูญ" ก็เป็นกฎหมายจำพวกนี้ ได้
เพราะความเป็นอยู่ ของประเทศ ต้องเกิด ตามนั้น และจะต้อง ดำเนินไป ในทาง
ความประพฤติทางนั้นๆ สภาพบุคคลในกฎหมายของ พวกนี้ก็มิได้อยู่ต่างหาก จาก
สมาชิกที่เป็นพลเมืองก่อตั้งประเทศขึ้น มีสารสำคัญหลายส่วนก่อให้เกิดขึ้นนี้คือบุคคล
ตามธรรมดาอยู่มากเหมือนกัน

ถ้าคิดเสียว่า "รัฐธรรมนูญ" เป็นกฎเกณฑ์บังคับกับความเป็นอยู่ของประเทศ
และเป็นข้อบังคับในความประพฤติ ของเทคนิดด้วย ทั้งสองอย่าง รวมกัน เช่นนั้นแล้ว
ก็น่าจะถือได้ว่า "บุคคล" ในกฎหมายจำพวกนี้เป็น "บุคคล" อยู่ได้ ด้วย
"รัฐธรรมนูญ" นั้นเอง รัฐธรรมนูญยอมเป็นสิ่งที่ถ้าขาดไปไม่มีอยู่ "บุคคล"
จำพวกนี้จะดำรงความเป็นอยู่ได้ต่อไปไม่ได้ เมื่อรูปเรื่องเป็นดังนี้ มีสิ่งใดใน
ตัวเราบ้างเล่าที่ถ้าขาดไปเราจะอยู่เป็นมนุษย์ไม่ได้ ถ้าตอบว่า "หัวใจ"
ก็จึงเชื่อเถิดว่า "รัฐธรรมนูญ" ไม่ใช่อื่นไกล คือหัวใจของประเทศนั้นเอง

กล่าวกันว่ามนุษย์ เป็นสัตว์ เมือง เห็นจะเป็นเพราะเหตุมนุษย์ อยู่คนเดียว
 สิ้นโทษไม่ ไค ต้อง อยู่ เป็นครอบครัว เป็นหมู่ คณะ เป็นประเทศบ้านเมือง
 ๕๕ เพื่อประโยชน์ ส่วนกวดในชนที่จะอาศัย ซึ่ง กันแต่กัน สำหรับตั้งจำเป็น
 เกี่ยวกับ การดำรงไว้ ซึ่ง ความเป็นอยู่ของ คนๆ และเพื่อประโยชน์ การรวมกำลัง
 บอองกัน ทยันคราวที่ พึ่งมีมาย้ายบทา เป็นการรักษาความปลอดภัยนั้นด้วย

ประเทศจึงเกิดขึ้น โดยมีมนุษย์รวมกัน เป็นปึกแผ่น เป็นสมาคมนิดหนึ่ง
 และมีดินแดน อาณาเขตค้ เป็น หกค้แห่งแน่นอน ในสมัยนี้ ถือกันว่า ต้อง
 การ ให้ ประเทศ อื่น รับรองด้วย อีกชั้นหนึ่ง การ จึงเป็นว่า ถ้าจะมอง ดูภาพ
 สังขาร ของ “บุคคล” ในกฎหมายจำพวกนี้ จะเห็น โครงร่างกระดูก เด็ดเนื้อ
 กอรูป ไปด้วย “มนุษย์” เป็นสาระสำคัญ คัดคนรวมคิดต่อกัน เป็นรูปสี่รัษะ
 ร่างกายแขนขา และส่วน อื่น ๆ นั้น

ประเทศหรือ “สมาคม” ที่มีมนุษย์ รวมมือกัน จัดตั้ง ขึ้นนี้ จัด ได้ว่า เป็น
 สมาคม ใหญ่ ที่ สุด มีมนุษย์ ทั้งประเทศเป็นสมาชิก และเนื่องจากมีฐานะ
 เป็น “สมาคม” นี้เองเป็นเหตุ ให้ได้ สภาพ บุคคล เป็น บุคคล ในกฎหมาย ได้
 เหมือน อย่างสมาคมธรรมดาบรรดา ที่ได้ ๕๕ ขึ้นจน ได้ สภาพบุคคลตามกฎหมาย
 ทำนอง ที่ได้ บัญญัติไว้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ นั้น ๆ ข้อ
 ที่ควร สังเกต คือ ไป มีว่า “ชีวิต” ความเป็น อยู่ ของ ประเทศ มา จาก ไหน
 อย่างไรกัน

การที่มีมนุษย์ รวมกันเข้าได้ ก็เพราะเหตุความจำเป็น บังคับ และทุกคนมุ่ง
 หวัง ต่อประโยชน์ ดังกล่าวข้างคั้น แต่ปัจจุยอันสำคัญอยู่ที่ว่าต่างต้อง ได้มีอัน
 หนัก ผ่อนเบา ตกกลงปดงไรตถาลังอำนาจ เข้าหากัน ค้างคนต่าง จำกัค

เสรีภาพ อีกระดึทรีาตา Individual liberty ตลอดจนความ ปราบดาของคน ๆ
 ตามล่อน ไม่เอา ตามชอบใจตนเอง เสมอไป ทุก ๆ คนปลงใจมุ่งค่อประ
 โยชนัน อันร่วมกันเป็นประมาณ

อนึ่ง ควร สังเกต ค่อไปค่อด้วยว่า ก่าถึงอำนาจล่อนที่ ได้ ตกเสียแล้วค่อกล่าว
 ในวรรคก่อนนั้น บ่อมจะได้รวม มอบไว้ เป็นกลาง ตกอยู่ เป็นรองประเทศ
 ได้แก่ อำนาจอธิปไตย ซึ่งประเทศจะได้ ใช้ เป็นเครื่องควบคุมล่อนมาชิกของประเทศ
 ของล่อนมาคม เพื่อบ่อมกันมิให้ใครเอาแต่ ใจของคนประ โยชนัน ล่อนค่อทาง
 เดียว จนถึง ค่อเกิดแตกพวคแตกหมู่ระรานกัน รวมกันไม่ค่อได้

ก่าถึงอำนาจ อันได้ แยกออก ไว้เป็นกลางนี้ แบ่งภาค ไปจาก ชีวิต และความ
 เป็นอยู่ของมนุษย์ น่าจะคิดจำนออกจากรจะเป็นอำนาจอธิปไตยสำหรับใช้ประ โยชนัน
 ตามความ ในวรรคก่อน ยิ่งจคได้ จำเป็นวิญญานเป็น “ชีวิต” ซึ่งเมื่อได้
 ลิ่งสู่ ในสังขารว่างจะเกิดความ เป็น อยู่ ชันได้ค่อด้วย และลิ่งนี้เองเมื่อได้อาศัย
 รัฐธรรมนูญเป็น ว่างค่อ “หัวใจ” ความ เป็น บุคคล ในกฎหมายก็ เกิด ชัน
 ประเทศ ได้ ลีภาพ บุคคล เป็นผู้ ใช้ อำนาจลิ่งล่อนนั้น ๆ ลิ่งไป

อำนาจ อธิปไตย จึง เป็นทั้งชีวิตและก่าถึงอำนาจของประเทศ ทั้งลิ่งอย่าง
 นี้ มองค่อด้วยตาไม่ลิ่งสามารถ จะเห็นได้ ค่อลิ่งลิ่งค่อค่อ ลิ่งลิ่งท่งหลาย ในลิ่งกโลก
 ที่ไม่มีรูปว่าง อันที่ จจริงก็ไม่เปลคอะไรกับเรื่องของ “ชีวิต” และ “แต่
 ก่าถึงอำนาจ” ของมนุษย์ คนลิ่ง ๆ ที่ธรรมชาติเป็น ลิ่งค่อค่อลิ่งลิ่งลิ่งลิ่งลิ่ง
 ชัน บรรดาที่มี อยู่ก่อน แบ่งเอาไป หรือที่ เหลือ อยู่ เมื่อได้ แบ่งแล้ว ค่อลิ่งลิ่ง
 ช้างค่อนัน ๆ

ความปรองดองระหว่าง “มนุษย์” บรรดา ที่ รวมกัน เข้าเป็นสังคมประเทศ บ้านเมือง นี้ นักปราชญ์ บางท่านอธิบายว่า ได้เกิดขึ้นได้ โดยวิธีการทำ สัญญา ระหว่างกันและกัน มนุษย์ ย่อมจะต้อง ได้มีการแสดงเจตนาตกลง กันโดย ครองหรือ โดยปริยาย หรือ อย่างน้อย ก็เป็น เรื่อง ท่านอง “อเนกนิกรสโมสร สมมต” แต่หา ตัวอย่าง แสดงยังไม่ ได้ว่าเคย ได้มีการตกลงกันจน ถึงกับ มีจิตศุ พะยานพิศุจน์ การตกลง เหมือน อย่างประเทศคือประเทศเข้าสังคมกัน เช่น ในเรื่อง ต้นนิบาตประชาชาติ นั้น

ถ้าถือ เชี่ยวว่า รัฐธรรมนูญ เป็นหัวใจ ที่วิญญาณ หรือชีวิต ของประเทศจะได้ อดายร้างเกิดลวดคมเป็นอยู่ ชันแต่ดี การตกลงระวางมนุษย์ ที่ จะตั้ง “สังคม” เป็นประเทศ อันอาจจะได้ ทำกันไว้ ที่จะให้ เกิดมี ความเป็นอยู่ เกิดมี ชีวิตนั้น ก็ย่อมจะต้อง เป็นอีกเรื่องหนึ่งไม่ปนกันได้ ราวหนึ่งเป็น ต้นเหตุที่ก่อให้เกิดผล อื่นราย หนึ่ง เป็นผลที่ ได้เกิดขึ้นจากต้นเหตุอื่นๆ ไม่แปลก อะไรกับทำสัญญา สร้างบ้าน ย่อมเป็น เรื่องหนึ่ง และบ้านที่สร้าง แล้วคามสัญญา นั้น ๆ เป็นอีก เรื่องหนึ่ง

การที่ปวงชน จะทำการ มอบอำนาจอธิปไตย “อำนาจสูงสุด” ได้เป็นส่วน หนึ่ง อาจจะทำได้กัน เปนการตกลง ที่เรียกว่า “สัญญาประชาคม” แต่การ ไร้อำนาจนั้น ๆ ย่อม เป็นอีกปัญหาหนึ่ง โดย ไม่ต้องสงสัย การ สร้างกับการ ไร้อำนาจใน เรื่อง ไต ๆ ย่อมแยก ได้ ท่านองนี้ ถ้าเราถือว่า “รัฐธรรมนูญ” เป็นสิ่งธาร ว้าง ที่ชีวิตจะเข้าถึงสู่ ก็เป็นอันพึงได้ว่า “รัฐธรรมนูญ” เป็น ึ่ง คัดคนและ ผู้จะใช้ อำนาจอธิปไตยนั้น ๆ ด้วย แต่ทั้งไม่ใช่ หรือ ไม่ เกี่ยวข้องกับ เรื่องการเกิดขึ้นต้น ความจริงก็คู้ว่า ไม่แปลกอะไร กับ เรื่องที่ เกี่ยวกักับตัวของ

เราเอง ที่มั่งคั่ง ชีวิค และทำการ ใช้ กำจัด อำนาจของเราเองได้ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเราได้ ถูกตั้งศักดิ์สิทธิ์แด่กษัตริย์ร่างตัวเรามาเป็นมนุษย์นั้น

รัฐธรรมนุญ เป็น “หัวใจ” ของ “นิติบุคคล” ที่เรียกกันว่าประเทศ เนื้อเรื่องทระบุนี้ จึง เป็นข้อบังคับ “กฎหมาย” ที่การ จะดำเนิน “ชีวิค” ความเป็นอยู่ อันได้ มา จากอำนาจอธิปไตย จะต้อง ถอดตามสืบไป หรือนัยหนึ่ง “สัญญาประชาคม” ยังให้เกิดมีชีวิค ขึ้น โดยอาศัยอำนาจอธิปไตยเป็นปัจจัย และรัฐธรรมนุญ เป็นหัวใจ รับความเป็นอยู่ นั้นๆ ได้ ข้อบังคับ กำหนด อะไร ชันบ้าง สิ่งนั้นๆ ส่วนนั้นๆ ก็เป็นคล้ายเครื่องจักร ทำงานให้ การ ดำเนินชีวิค ได้ เป็นไปด้วยดี เท่ากับเป็นเครื่องมือเครื่องจักร การ ใช้ อำนาจ อธิปไตย ในตัว เองฉะนั้น

ความเป็นอยู่ ของชีวิคมนุษย์ ส่วนสำคัญที่อาศัยร่างกาย ย่อมอยู่ที่หัวใจ ของ คนภายในตรง ออก นั้นเอง แต่ภายในหัวใจ นั้นเองก็ ย่อม มี อวัยวะ ส่วนต่างๆ ประกอบ กัน เป็นทำนอง เครื่องจักร ทุก ส่วนทำหน้าที่ ตาม กฎ ธรรมชาติ ให้ หัวใจทำงานดำรงไว้ ซึ่งชีวิคเพื่อจะได้ ใช้ชีวิคนั้นไปตามควรแก่ความ ความเป็นอยู่ ของ มนุษย์ เครื่องจักร ที่ระบุนี้ ในรัฐ ธรรมนุญก็มีส่วนประกอบ โดย ฉะเพาะ ทำ นองเดียวกันนี้ ส่วนต่างๆ ย่อมช่วยกันร่วมกัน เพื่อใช้ ชีวิคไป ในทางที่ชอบ ที่ควร แก่ความเป็นอยู่ ของนิติบุคคล ที่ เป็นประเทศนั้น

ชีวิคของประเทศ “นิติบุคคล” เกิดขึ้นโดยอาศัย “สัญญาประชาคม” และอำนาจสูงสุดก็เกิดมีอยู่ คู่ ไปกับชีวิคที่กล่าวมานี้ด้วย ส่วนความเป็นอยู่ อัน เกิดจากชีวิคก็ได้อาศัยอยู่ที่หัวใจ ก็รัฐธรรมนุญและการจะใช้ชีวิคนั้น หรือ

อำนาจสูงสุดนั้น ๆ อยู่ใต้บังคับแห่งกฎเกณฑ์ภายในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็น
เครื่องจักรสร้าง ขึ้นเพื่อการนั้น ๆ โดยข้อกำหนดแห่งรัฐธรรม ญูญ เทียบได้
กับอวัยวะ ส่วนต่าง ๆ ภายในหัวใจ ของมนุษย์ นับว่าเป็นจักรใหญ่ คิวคั่นแห่ง
การปกครองประ เทศทั่ว ๆ ไป

ในหัวใจของมนุษย์ย่อมมีส่วนอวัยวะต่าง ๆ ประกอบทำงาน อย่างเครื่อง จักร
รัฐธรรมนูญก็เป็นเช่นเดียวกัน ร่างกายของมนุษย์ มีสาระ สำคัญอื่นนอกจาก
หัวใจ เป็นอวัยวะส่วนประกอบ ประเทศนั้นแต่ นอกจากรัฐธรรมนูญ และ
เครื่องจักร ส่วนประกอบภายใน ก็ย่อม มีอวัยวะส่วนอื่นๆ ประกอบเหมือนกัน
ทุก ๆ ส่วนมีความสำคัญที่จะช่วยกัน ให้หัวใจหรือรัฐธรรมนูญดำรงไว้ซึ่ง ความ
เป็นอยู่ คือชีวิตนั้น

สังขารร่างกาย ของมนุษย์ มีอวัยวะส่วนต่าง ๆ อะไรมบ้าง หรือส่วนต่าง ๆ
ภายใน หัวใจ เป็นอย่างไร เหล่านี้ แพทย์คงอธิบายได้ดี แต่สำหรับรัฐธรรมนูญ
อันเป็นหัวใจ ของ ประเทศนั้น สังเกตได้ง่าย จากรัฐ ธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ อาจกล่าวได้ว่า จักรค้วคั่นที่เป็นอวัยวะภายใน
ของหัวใจประเทศชาติ จำแนก ได้ เป็น ๓ คือ พระมหากษัตริย์ ๑ ภาผู้ แทน
ราชฎร และคณะรัฐมนตรี ๒ จักร ค้วคั่น ๓ แห่งที่ บังคับ เครื่อง กล ไก ให้
เครื่อง จักรทุกส่วน ของประ เทศทำงาน เทียบได้ กับการ ฉีด โดทิตของหัวใจ
ที่ ให้ หัวใจทำงาน และแจกจ่าย ไปยัง คิวคั่นส่วน อื่นของร่างกายมนุษย์นั้น

บุคคลประหรือ คณะ บุคคล ทั้ง ๓ ที่กล่าวถึง ใน วรรคก่อน ย่อมจักต้องทำ
งานประกอบ ร่วมกัน อย่างเดียวกับส่วนต่าง ๆ ในหัวใจของมนุษย์ ไม่แปลก
อะไรกับสัตว์จรจักร ๓ คู่ที่จักรกลไฟ ซึ่งมีเหล็กบังคับติดต่อกัน จักต้องหมุนไป

พร้อม ๆ กันนั้น ส่วนประกอบทั้งหลายของหัวใจ ย่อมมีค่าความสำคัญเพียงใด หัวใจนั้นเองก็ย่อมมีค่าความสำคัญเพียงนั้น ถ้าเทียบกับเรื่องของรัฐธรรมนุญ ก็จะได้เห็นได้ ว่าค่าความสำคัญมีอยู่ ดังนั้น ๆ ที่ท่านเองเคยถกกัน

มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้ที่หัวใจ ประเทศ มีชีวิตอยู่ได้ที่รัฐธรรมนุญ ทุก ๆ ประเทศต้องมีรัฐธรรมนุญ แต่ที่ต่างบางประเทศที่มีรัฐธรรมนุญเป็นตายดักษณ อักษร บางประเทศไม่เป็นเช่นนั้น แม้สำหรับประเทศสยามในสมัยนั้น ก็ไม่มีใครเถียงว่าไม่มีรัฐธรรมนุญ เพราะชีวิตีร์ตของอาศัยร่างในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความ เป็นอยู่ของประเทศ ก็เช่นเดียวกัน ประเทศอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนุญ เป็นตาย ดักษณอักษรเหมือนประเทศฝรั่งเศส แต่ก็ไม่แปลว่าอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนุญ เด้อยเลย หรือไม่มีบางส่วนเขียนเป็นหนังสือไว้ใช้กัน ประเทศสยามในครั้ง กระนั้นก็เป็นเช่นนั้น ๆ กฎหมาย ดักษณอาญา ร.ศ. ๓๒๗ มาตรา ๓๐๓ - กฎ มณฑลยกราบว่าด้วยกาารสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ เหล่านี้ให้เห็นเรื่อง ของเมืองเราได้ดี

ประเทศเกิดขึ้นมา "ชีวิต" อยู่ได้เพราะ พวกเราเหล่ามนุษย์เคินคินกินข้าว แกงเป็นต้นเหตุ คล้ายกับเราแบ่งภาคความ เป็นอยู่ของเราทุก ๆ คน เอาส่วน หนึ่งของความ เป็นอยู่ "ชีวิต" และ "กำลังอำนาจ" ของเราไปรวมเข้า เกิดเป็น "คน" อีกคนหนึ่ง เพื่อประโยชน์ ส่วนตัวเราและประโยชน์คนอื่น ๆ ที่รวมมีอีกั้น ไม่แปลกอะไรกับการที่เราเอาดินทรัพย์สินแยกออกจากกองสมบัติ ไปรวมกันตั้งบริษัทค้าขายหากำไรแบ่งกัน ถ้าเรารักประโยชน์ของเรา ๆ ต้องรัก ประโยชน์บริษัทด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าเรา รัก ชีวิต ของ เรา ๆ ต้อง รัก ชีวิต

ของประเทศด้วย จะต้องกอดคอกันตายมั่งมีด้วยกัน

เมื่อความสัมพันธ์แต่ละประโยชน์ระหว่างมนุษย์สมาชิกของสมาคมกับประเทศ
คือ สมาคมนั้นเองมี คัดคิดร่วมกัน ตั้งบรรรยากาศมา ก็แปลว่า ประเทศเกิดขึ้นเพื่อ
พลเมืองและพลเมืองมีอยู่เพื่อประเทศ ค้ายกับเอาประเทศเป็นเรือน เอา
พลเมืองเป็นส่วนต่าง ๆ ของเรือนนั้น เรือนจะงามก็เพราะได้ ส่วนประกอบดี
ส่วนประกอบจะดี ก็เพราะ เรือนได้ เถาะหา สร้างสรรค์ ให้ เป็นเช่นนั้น ๆ จึงเป็น
กิจวัตรหน้าที่ของประเทศจะต้องรักเราด้วยเหมือนกัน ช่วยเตรียม พวกเราไว้
ซ่อมพวกเดิมที่เห็นความตายไม่พินัน

มนุษย์รวมกันเข้าเป็นสังขารว่างกาย ชีวิตจิตใจของประเทศคงบรรรยาย
มา^๕ บัญหามี่ว่า

ทำอย่างไรเขาเหล่านั้นจะรู้ ความสำคัญนั้น ๆ ได้ทั้งถึงกัน เพื่อจะได้ช่วยกัน
บำรุงรักษาคุ้มครอง "ชีวิต" ของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญ ให้เป็นดัง
สำคัญเท่าเทียมชีวิตของเขาเหล่านั้นเองทุก ๆ คนได้

ทำอย่างไรทุกคนจะได้ประกอบกิจหน้าที่ของตน ๆ ให้เหมาะสมตามส่วนมาก
น้อยในฐานะ ที่ต้อง รวมเข้ามาเป็นส่วน ประกอบร่าง คือที่มาเป็น หัว ตัว
แขน ขา กระเพาะอาหารและอื่น ๆ

ทำอย่างไรจะได้ "คน" ที่ดีเป็นผู้จัดการงานของ "นิติบุคคล" ที่เรียกว่า
ประเทศ เพื่อจะได้อาศัยเป็น "สติ" เป็นความรู้คิด แทนประเทศ และ
ช่วยกันพาเรือใหญ่ คือประเทศ ไปในทางที่ด้งามความควร

ถ้ามนุษย์ต่างคนต่างอยู่ กันโดยเฉียดไม่รวมกัน ปัญหาเรื่อง การศึกษาที่ ไม่
เกิดได้ ความเป็นอยู่ย่อมเป็นไปตามยถากรรมตามใจชอบ ครั้นเมื่อรวม

กันเขาแต่จก ย่อมจำเป็นอยู่เองที่ต่างจะ ต้องให้กันรู้ ถึงสิ่งที่ ควรรู้ เหมือน ๆ กัน
ความไม่รู้ หรือความเข้าใจผิด ในสิ่งที่ควรรู้ หรือควรเข้าใจ ถ้าหวังจะได้อยู่
ร่วมกันได้สงบสุข เหตุอัน จะเกิดขึ้นไม่ได้ หรือหมดไปได้ ก็แต่โดยอาศัย
การศึกษาเป็นประมาณ

การศึกษาเป็นศิลป "Art" ที่จะทำให้ความรู้เกิดเข้าไปแทนที่ความไม่รู้ ใน
ความรู้ ความคิดชอบของมนุษย์ และในเรื่องอื่น ๆ ทั่วไป การให้ ความรู้ น้แหละ
เป็นปัจจัยเบื้องต้นของการที่มนุษย์จะรวมกันเข้าคิด จนถึงกับได้เกิดมี "สัญญา
ประชาคม" เกิดตั้งเป็นประเทศบ้านเมืองได้ ก็เหตุใดเด้าเมื่อประเทศใด ตั้ง
ขึ้นแล้ว จะไม่จัดต่อไปให้ทางหน้าท้น ๆ กับความเป็นอยู่นั้น ๆ

เพราะฉะนั้นควรจัดการศึกษาให้ ถึงขีด เพื่อเขาจะได้เป็นพลเมืองดี และ
รู้จากรัฐธรรมนูญ เป็นแก้วสาระพด้นัก เปรียบด้วย ชีวิต ของเขา ๆ และประเทศซึ่ง
เขาอยู่ได้ ความคุ้มครอง สำคัญเท่าตัว ของเขาเอง การศึกษาจะช่วยบ้องกันมิ
ให้เห็นแก้วสาระพด้นัก เป็นตุกถมอดุคขาด ไรดา แต่เขาไป รด้างปาเด่นเช่น
ตุกหินหรือก่อนกรวดอันหาค่ามิ ได้

โครงการนี้ ศึกษาที่ค ควรมุ่งคือ ความเป็นผู้มีอยู่ อันดีของมนุษย์ ที่จะเป็นกระดูก
เลือดเนื้อของประเทศ กล่าวคือ จัดให้ พวกหนึ่งได้ มี การ ศึกษา เตรียมตัวเป็น
สังฆารว่าง โดยทั่ว ๆ ไป อีกพวกหนึ่ง เป็นต่งอน ประกอบ จัดหา สิ่งจำเป็น เพื่อ
ความเป็นอยู่ และอีกพวกหนึ่งเป็น โสตร์ประจำต่งศักดิ์ตัมปรัชญญะตัมของความคิด
วลา หรือจะแยกต่งนั้ก็ได้ คือ

ให้ คน รู้จัก ตัวของเขาเอง ให้ ประพฤติ อย่างคนที่ดี ให้ รู้จัก การขานามย์

(๓) Psychologie de l' education par le Dr. gustave le bon

การทำมาหากิน รุ้จัก คุณค่า ของการ อยู่รวม กันเป็น ประเทศ รุ้จัก ฉะนั้นเพื่อ
ประโยชน์เหล่านั้น ๆ บุคคลทั่วไปนั้น ได้แก่ราษฎรทั้งหลายผู้เป็นสังขารร่างของ
ประเทศจำพวกหนึ่ง

ให้คนรุ้สึกตัวว่างขวาง ในสิ่งทีด่าสำคัญยิ่งกว่าพวกแรก เพื่อได้ช้ายศความรุ้ ใน
เชิงวิชาข้อบททางอาชีพเป็นกำลังของประเทศโดยทั่วไป เปรียบด้วยอวัยวะส่วน
อื่นของ สังขารร่างที่ ให้อาหาร เลือดเนื้อ อักพวกหนึ่ง ควรเด็ก คิดการ ช้ายศ
“ทุนธรรมชาติ” สุกเขาเผากินกันเดี่ยบบ้าง

ให้คนได้ คึกษาวิชาพิเศษจนเป็นที่สามารถปราชญ์เปรี๊ยะสำหรับประกอบกิจ
ที ด่าสำคัญ ของ ประเทศ เปรียบ ด้วย ส่วน ต่าง ๆ ของ ร่างกายมนุษย์ ทีด่าสำคัญ
ทั้งหลาย ยิ่งกว่าพวกทีสองนั้นอีกพวกหนึ่ง ควรบำรุงการ “แข่งขัน” ให้
มากยิ่งขึ้นกว่าการ “เอาอย่าง” กัน

ความ สำคัญ ของ รัฐธรรมนูญ นั้น จะรุ้กันได้ดีทีโดยทางการ ศึกษาทั่วไป
เริ่มต้นเดี่ยตั้งแต่ ขณะให้ การศึกษาชั้นต้น ต่อขึ้นไป ก็ค่อยซึม เข้าไป ในความ
รุ้ สึกของคนได้เอง อันทีจริงประโยชน์ ทีจะได้มีมากหลาย เมื่อพลเมืองได้
การศึกษาค้นคว้า ย่อมรุ้จักผิดชอบชั่วดี การประทุษร้าย การโจรกรรม ฯลฯ
จะเกิดได้น้อย กับทั้งจะเป็นการแก้เรื่องเศรษฐกิจตกต่ำด้วย เวลานี้เราเอา
เงินทองกอบ โภยให้ ผู้ ทียังไม่รุ้ จักค่าของเงิน จะให้ สึกเท่าใดก็ ไม่มีประโยชน์
เพราะได้ ไปก็ หมดไป โดยทีไม่ รุ้จักการ ทำให้งอกเงย ขึ้น หรือไม่ คีตวัท
เก็บงำให้ดี จ่ายใช้ตามสมควร

ถ้าประเทศ จะช่วยตัวเอง ที ในความสงบสุขและการเงิน จะต้องช่วยพลเมือง
อันเป็นส่าร์สำคัญส่วนต่าง ๆ ทีประกอบเป็นประเทศ เพื่อให้เขาเห็นด้านรุ้จัก

ชีวิตของเขาเองเสียก่อน ความจริงประเทศเกิดจากเขาและเพื่อเขาเหล่านั้น
 และถ้าเขาช่วยตัวของเขาได้แล้ว ผลดีงามย่อมจักพุดอวยสืบเนื่องถึงประเทศด้วย
 เป็นธรรมดา กงถวิลยามถ้าถวิลยามจะต้องไป ด้วยกัน แยกกันเสียก็ ไม่เป็น
 ถวิลยามเท่านั้นเอง หรือนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถ้าชีวิตของมนุษย์ที่เบียดเบียนเมือง
 ศิขินหรือ เต็มทราวมอง ชีวิตของประเทศย่อมจะต้อง เป็นเช่นนั้น ๆ ด้วยโดย
 ไม่ต้องสงสัย

การศึกษาคือ เป็นของคู่กับชีวิต ความข้อน “ รูโซ ” ผู้เป็นปราชญ์ ได้กล่าว
 ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Emile แต่คงจะมีได้หมายถึง “ ชีวิต ” ของคนหนึ่ง ๆ ใน
 สัมมัยที่ยังค้างอยู่ สันโดษเดียว เห็นจะหมายความว่า ความจำเป็นของชีวิต เกิดขึ้น
 ตั้งแต่ ธรรมชาติมนุษย์ สัมมาคมกัน เพื่อความเจริญ และความมั่นคงเป็น บัดแผ่นของ
 หมู่คณะ ให้เข้าใจกันดีถึงความจำเป็นอยู่ในอันที่จะอยู่ร่วมกันสืบไปตามกาลสมัย
 เพราะฉะนั้นควรจัดได้ว่าการศึกษาคือ เป็นปัจจัยอย่างที่ต้องรองลงมาจากรูโซ ซึ่ง
 ประเทศชาติจะขาดเสียมิ ได้เลย ทั้งต้องอย่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

มนุษย์เรานั้น ถ้าทุกคนเข้าใจกันดี และรู้จักว่าอะไรควรผ่อนหนักผ่อนเบาเข้า
 หากัน การปรับปรุง ซึ่งความจำเป็นอยู่ ของคน ๆ ก็ไม่ยุ่งยากเท่าใดนัก ความ
 แตรกว่าจะยอมเกิดจากการไม่มีความเข้าใจในกันและกัน การศึกษาเป็นยาสมาน
 เปรียบเหมือนสะพานที่ ให้ฝ่ายหนึ่งไป ถึงอีกฝ่ายหนึ่งได้ เป็นสิ่งช่วย ทำความ
 เข้าใจในกันได้ดี จึงเห็นว่าการศึกษาคือ ให้เป็นผลจริงจึงทันสมัย เราอาจ
 ได้ “ ทหาร ” รักษาวิบุรุษมนุษยชาติที่ ไม่ต้องใช้กำลัง อานาจไว้ เป็นผู้ช่วย
 ทหารหาญของเราอีกชนิดหนึ่ง

การศึกษาเป็นเรื่องหมุ่หมิมยุ่งยาก เพราะเหตุว่านักให้การศึกษาต้องคิดถึงผลทางไกล จะต้องตั้งเหตุผลความเป็นอยู่ จะต้องเหลียวหลังดูอดีต คิดปรับปรุงตามเหตุผล "Induction et Déduction" เพื่อศึกษาค้นคว้าเหตุผลที่แท้จริง ว่าจะให้การศึกษาอะไรบางอย่างไว้ จึงจะเกิดผลได้ความรู้อันเป็นกลาง ที่ชนทุกชั้นรู้ คิดประพฤติถือตามเป็นอย่างเดียวกัน และได้ความรู้พิเศษเป็นกำลังของประเทศชาติ ซึ่งเป็นเรื่องศึกษาวิจัยเบื้องต้นให้เกิดมีการ "กระทำผิด" เป็นการเพเรียดสัยปลุกความรู้อิดของมนุษย์ ให้เห็นถึงงานในทางที่ชอบ ทำคือเป็นพลเมืองดี มีทางทำมาหากินอยู่ร่วมกันได้ ด้วยความสามัคคีศรัทธากัน

นักศึกษาคำศัพท์ทำงานในทางแก้มักกว่าอย่างอื่น การเรียนวิชากฎหมายจะต้องศึกษาสิ่งที่ ได้เป็นมาแต่ก่อน ประกอบ กับที่ เป็นอยู่ในเวลานี้ เพื่อ คิดหาทางปรับปรุงแก้ไขให้เกิดผลดี ในภายหน้า ซึ่งมีทางจะทำได้ด้วยวิธีแก้ไข เพิ่มเติมหรือออกกฎหมายใหม่ ถึงแม้จะมีความยุ่งยากมาก ก็ไม่หมุ่หมิมหนักใจเท่าใดนัก เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติของบุคคล ที่อาจต้องสอนสั่งเกิดได้จากเหตุการณ์อันปรากฏด้วยกิริยาภายนอก แต่ในเรื่องการศึกษานั้นเกี่ยวกับความรู้ ถึงนักคิดของบุคคล ตลอดจนการอบรมอุปนิสัยใจคอ วิชาเรื่องเขาคำว่าว่า หากความสนุกได้น้อยละมองเห็นผลได้ยากและนานด้วย ถึงกับมีนักปราชญ์ บางท่านกล่าวไว้ว่า "The bore of all bores . . . . His subject had no beginning, middle, nor end. It was Education" (Thomas love Peacock)

อย่างไรก็ดี โดยที่การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์และสำหรับชีวิตของประเทศ นักปราชญ์ทั้งหลายเห็นลึกลับคิดต้องกันจนว่า ถึงจะยุ่งยากเพียงใด

(๒)

Teaching and Organisation, by P. A. Barnett.

ก็ต้องจัดให้ มีการศึกษาที่ดี ข้อความต่อไปนี้จะทำให้ท่านถึงกับต้องใช้เวลาความคิดอีกไม่น้อย

The education of youth.....he looked upon as the greatest and most glorious work of a lawgiver. (Plutarch's Lycurgus, in Langhorne)^(๓)

ในที่นี้ผู้คิดควรสังเกตว่า ความจำเป็นเรื่องต้องมีการศึกษาที่ดี ย่อมมีอยู่ไม่เฉพาะแต่สำหรับเรื่องที่มนุษย์จะรวมกันเข้าเป็นประเทศ เพื่อช่วยให้ประเทศได้ดำรง "ชีวิต" อยู่ได้ตามควร อันที่จริงย่อมมีอยู่สำหรับเรื่องการจะรวมประเทศเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวด้วยเหมือนกัน เช่น เมื่อการสงครามโลกได้สงบลงแล้ว เขาได้จัดให้มีสันนิบาตประชาชาติขึ้น คล้ายกับจะให้มีการรวม "นิติบุคคต" คือ ประเทศทั้งหลายในโลกล้มให้เกิดเป็น ประเทศใหม่ ของโลกอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ แทนที่จะให้มนุษย์รวมเป็นประเทศ ก็เอาประเทศแทนมนุษย์รวมกันเข้า แล้ว ต่อ มาภายหลังสันนิบาตประชาชาติก็ต้องจัดให้มี International Committee on Intellectual Co-operation ช่วยคิดโครงการการศึกษาเพื่อช่วยความเป็นอยู่ของ "ประเทศใหม่" นั้นด้วยเหมือนกัน

(๓)

Common sense in Education and Teaching. by P. A. Barnet.

รัฐธรรมนุญคืออะไร ?

รัฐธรรมนุญเป็นกฎหมายบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง อำนาจ
ออกกฎหมาย อำนาจจัดการบ้านเมือง และอำนาจเกี่ยวกับตำรวจ

สิทธิแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. ความอิสระภาพ

๒. ความเสมอภาค

ความอิสระภาพ ท่านว่าไว้มี ๘ อย่าง คือ

๑. ความอิสระภาพในบุคคล
๒. ความอิสระภาพในเขตสถาน
๓. ความอิสระภาพในการท่ามาหากิน
๔. ความอิสระภาพในทรัพย์สิน
๕. ความอิสระภาพในการเลือกถือศาสนา
๖. ความอิสระภาพในการสมาคม
๗. ความอิสระภาพในการแสดงความคิดเห็น, โฆษณาและขีดเขียน
๘. ความอิสระภาพในการศึกษา
๙. ความอิสระภาพในการร้องทุกข์

ส่วนความเสมอภาคนั้น คือ บุคคล ทุกคนย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย จะมี
ยศฐาบรรดาศักดิ์โดยกำเนิดหรือการแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการใดๆ ก็ดี ไม่
ทำให้เกิดอำนาจอย่างใดขึ้นเป็นพิเศษ

หน้าที่ของพลเมืองก็ คือ จะต้องเคารพต่อกฎหมาย บังคับกัน ประเทศ คุ้ม

เหตุนี้ราชการ โดยทางเสียดายแต่อื่น ๆ ภายในกำหนดที่กฎหมายบัญญัติได้ ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นกฎหมาย ที่ส่งเสริมความอิสระภาพ ผดุงความเสมอภาคให้แก่พลเมือง ประเทศต่าง ๆ โดยมาก (เว้นแต่ประเทศอังกฤษ) จึงยกย่องรัฐธรรมนูญให้อยู่เหนือกฎหมาย ธรรมดา และบัญญัติว่าถ้าจะต้องดัดแปลงเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว จะต้องบัญญัติวิธีการเป็นพิเศษ

รัฐธรรมนูญต่างกับกฎหมายธรรมดา ดังนี้ คือ

๑. รัฐธรรมนูญอาจเปลี่ยนแปลงดัดแปลงแก้ไขกฎหมายธรรมดาได้ ส่วนกฎหมายธรรมดาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ได้โดย
๒. รัฐธรรมนูญได้บัญญัติขึ้นด้วยวิธีการเป็นพิเศษ และจะดัดแปลงเปลี่ยนแปลงแก้ไขก็ต้องมีวิธีการเป็นพิเศษเช่นเดียวกัน ส่วนกฎหมายธรรมดาไม่ต้องมีวิธีการพิเศษอย่างใด

๓. การจะแปลความหมาย รัฐธรรมนูญนั้น ตกเป็นหน้าที่ ของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนกฎหมายธรรมดานั้น ศาลมีอำนาจที่จะแปลได้

แต่เดิมมาอำนาจสูงสุดของประเทศย่อมตกอยู่แก่ พระมหากษัตริย์ องค์ เดียว ราษฎรทั้งหลายไม่มีอำนาจ จะแสดง ความเห็น อย่างไร ในการปกครอง บ้านเมือง ครั้นมาเมื่อประเทศสยามได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญชั่วคราวได้บัญญัติว่า อำนาจสูงสุดของประเทศเป็น ของราษฎรทั้งหลาย คนไทยทุกคนมีเสรีภาพและมีสิทธิปกครองตนเองได้ แต่ การที่จะให้พลเมืองทุกคนปกครองประเทศเป็นการคู่ควรที่สมควรทำได้ ท่าน จึงบัญญัติว่าให้ราษฎร เลือกผู้แทน เข้ามา ประชุมใน สภาผู้แทน ราษฎร เพื่อ

แต่คงออกความเห็น แทรกข้อตั้งในนามของพลเมือง รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยามก็ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ก็คือว่าอำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวสยาม พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นโดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรประการหนึ่ง โดยทางคณะรัฐมนตรีประการหนึ่ง โดยทางศาลที่ทางกฎหมายได้ตั้งขึ้นประการหนึ่ง

ก็แต่เมื่อราษฎร ทั้งหลายได้รับความ อิดสงสารภาพ เสมอภาค ด้วยอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญเช่นนี้ สัมควรที่คนไทยทุกคนจะต้องชวนรวบรวมหาความเข้าใจ ในลักษณะแห่งสิทธิและหน้าที่ซึ่งคนได้มาในเวลานี้ ให้เป็นกำลังช่วยระดมบ้านเกิดเมืองนอนให้สถิตย์ถาวรเรื่อย ๆ ไปให้สัมพันธ์ที่ราษฎรทั้งหลายได้อำนาจขึ้นมาด้วยความยากลำบาก ประพฤติคนให้ สัมกับที่รัฐธรรมนูญได้มอบหมายสิทธิและหน้าที่นี้ ไว้อยู่ชั่วกาดนาน เทอญ ๖๖